

Az musnai unitariusoknak olyan contractusok volt a mieinkel, hogy tartozzanak templomot, parochialis házat, és cholát építeni a mieinknek, a míg pedig a lenne, usus templi communis legyen. Ugy vagyon, a templum commune, de az mi praedicatorunk nagy fogyatkozással vagyon hogy háza nincsen s schola sincs; nem denegálják ugyan az parochialis ház és schola építést, de minthogy annak terminusa a contractusban nincsen, mind eddég is elmulatták. Annak is azért egy bizonyos terminust kell rendelni, mikorra tartoznának mind azokat megépíteni.

(Eredeti minuta a vörösvári levéltárban)

XXII.

Egy adat Dávid Ferencz életére.

KÖZLI SZABÓ KÁROLY.

Minél kevesbbé mondhatjuk teljeseeknek, sőt csak kielégítőeknek is az eddig ismert adatokat, melyek Dávid Ferencz életére vonatkoznak, annál becsesebbnek kell tartanunk az ő leveleit, melyek nem csak élete körülményeire, hanem gondolkozására is világot vetnek s lelke mélyébe hagynak bepillanttanunk.

Dávid Ferencznek e tekintetben igen érdekes eredeti levélét találtam a mult nyáron a szász nemzeti levéltárban Szebenben (IV. 726. sz. alatt), melynek megismertetésével s közzétételével néhány eddig ismeretlen adat birtokába kívánom juttatni a történetírót, ki hivatva lesz a Dávid Ferencz életét hozzá méltóan megírni.

A levél a szebeni tanácshoz volt intézve s Kolozsvártt 1555. szeptember 24-kén kelt. Ebben mentegeti magát Dávid Ferencz, miért halasztotta válaszát későbbre mint a szebeni tanácsnak ígérte volt. Haza érkezvén ugyanis értesült, hogy Kolozsvár tanácsa őt az egyház papjává megválasztotta. Ő sok és bizonyos okoknál fogva vonakodott s folyvást vonakodik engedni a tanács kívánságának, mely végre is neki gondolkozási határidőül a szüret befejezésének idejét tűzte ki. Fejtegeti ezután, hogy, ha ez ügyet komolyan meggondolja, nem látja magára nézve eléggé biztosnak és tanácsosnak hogy ezen választást elfogadja, s arra törekszik, hogy magát ez ügyből kibonyolihassa s Szeben szolgálatára följánlhassa. Hogy azonban szülőföldre iránti hálátlansággal ne vádolhassák, eszélyesen

igyekszik magát szabadítani, oly föltételeket tűzvéni ki, melyekről tudja, hogy azokat a kolozsvári tanács aligha elfogadhatja. Ha így megszabadulhat, teljes készséggel ajánlja föl szolgálatát Szebennek. Ha azonban a szebeni tanácsnak az ő részére a kolozsvári tanács által kitűzött határidőt s az ő határozott végválaszát bevárni nehéz lenne: nem ellenkezik, a mint nem is ellenkezhetik, abban, hogy helyette másról gondoskodjék; azonban ez esetben sem kételkedik, hogy, ha Kolozsvárról szabadulhat, lesz neki Szebenben valami állomása, melyből élhessen s magát föntarthassa. Eddig is szívesen elfoglalta volna a Szeben részéről följajánlott hivatalt, ha számos körülmény nem gátolta volna; ez akadályok elhárítása után meg fogja adni végválaszát s eleget fog tenni a szebeni tanács kívánságának.

Kétségtelen e levélből, hogy Dávid Ferencz 1555-ben, mikor még Luther tanát követte, Kolozsvárról mintegy menekülni akarva Szebenbe kivánczozott. Hogy és mint nyerte őt meg maga részére Kolozsvár, nem tudjuk; annyi bizonyos, hogy ő a következő 1556. évben már nem csak kolozsvári pap, hanem egyszersmind mint a Luther tanait követő magyar egyházak superintendense is szerepel. S azt is bizonyosnak tarthatjuk, hogy ha 1555-ben az ő ohajtása teljesül s a szebeni papságot elnyerheti, ez esetben életpályája egészen más irányt vesz, s neve most az erdélyi unitárius egyház megalapítói élén bizonyosan nem tűndökölnék ¹⁾.

A latin szövegű levél szó szerint ez:

Salutem et officiorum meorum commendationem quoque humillimam. Tardius quidem, Viri prudentes, et integritate praestantes, meas ad vestras humanitates, quam debepam ex promisso mitto literas, sed tamen vt spero, cum venia et culpa depuratione facili, multa enim in vita nobis praeter expectationem euenire solent. Plurima denique in actionibus obijciuntur quae nostras deliberationes vel impediunt vel prorsus irritas esse faciunt, vt vel sic admoniti discamus deum esse nostrum conditorem nos vero tantum psalmata eius. Reuersus domum a senatu nostro intellexi perfectam esse electionem de me, vt subeam officium Pastoris Ecclesiae Dei quae est in patria mea, huic sententiae et voluntati senatus nostri in hunc vsque diem restiti propositis multis ac certis rationibus cur parere minus possem, ac cum senatus noster me in suam im-

¹⁾ Mi csak örvendünk, hogy így történt s ez örömben azt hisszük, hogy a lelkiismeret szabadságának s a világosságnak számos barátai osztoznak velünk. Szerk.

pellere non posset sententiam, spacium deliberandi de hac causa mihi exactum et completum tempus vindemiarum concessit. Hic status rerum mearum est, et haec causa fuit silencij mei; Ego vero cum totum hoc negotium et causam, ex parte anteriore et posteriore pensitem, non video mihi meisque rebus satis tutum esse et consultum, vt electionem factam amplecterer, in hoc elaboro, vt me prorsus extricem, et vestris humanitatibus addicam, sed cum ea quae mecum geruntur in patria initium sumserint, necessum est vt me non rustico modo et nota quadam ingratitude excusem, sed ordinate et prudenter videam qua ratione me liberare possim. Modus autem et via proxima haec esse videtur vt propositis certis conditionibus, (quas scio vix senatum acceptaturum esse) viam evadendi et liberandi mihi adinueniam, Quod si factum fuerit procul omni dubio vestris humanitatibus me totum tenui mea et qualicunque opera addicam. Si vero haec mora responsionis determinatae et certo praedefinitae difficilior esse videbitur quam quod a vestris humanitatibus expectari posset, non prohibeo, vti nec possum, modum prospiciendi de alio, interea tamen si liberari potero, non dubito mihi locum aliquem in vestra republica residuum fore vbi me alam et sustentem. Quod ad me attinet lubens huc vsque et officium apud vestras humanitates subiuissem et meam obedienciam debitam declarassem, sed multae me circumstantiae impediuerunt quibus remotis responsionem finalem dabo et vestris voluntatibus satisfaciam. Vestras humanitates quam optime valere cupio. Datum Clausenburghi 24. septembris anni 1555.

Vestris humanitatibus
addictus Franciscus Daudis.

Kivül: Inclito Senatui Cibiniensi dominis et patronis mihi summa reuerentia colendis.

